

El sistema

Des del sistema de Hegel, per exemple, al sistema no-t'hi-fixis, hi ha un camí molt llarg que el llenguatge ha recorregut implacablement, amb passa segura, sense que res el pogués aturar. Perquè el cas és que el substantiu *sistema* és un mot savi per excel·lència, d'origen grec i obtingut, segons Coromines, a través del llatí tardà, i que no apareix en la nostra llengua fins el 1695 (en el cèlebre repertori lèxic de Llacavalleria), però que avui ja és usat popularment, amb un significat, és clar, notablement afeblit.

El Diccionari Fabra proposa diverses definicions de *sistema*, des de "tot orgànic, conjunt les parts del qual estan coordinades segons una llei, contribueixen a un determinat objecte", que és un dels significats amb què aquest mot ha estat tradicionalment usat en el llenguatge culte i científic, fins a "norma de conducta", que ja correspon a una popularització del seu ús. La Gran Enciclopèdia Catalana li dedica prop de tres pàgines de text atapeït, car *sistema* és un mot que ha estat usat, sovint com a nucli de denominacions compostes, per gairebé totes les disciplines científiques i totes les branques del saber i de la tecnologia. Esmentem, només, exemples tan diversos com el sistema mètric decimal i el Sistema Central (en l'orografia de la Península Ibèrica). Amb una utilització tan diversa i, per tant, freqüent del terme, no és gens estrany que aviat es popularitzés. El Diccionari Alcover-Moll ja ens indica un exemple d'aquest ús popular de *sistema* extret de les obres de l'escriptor costumista Emili Vilanova, amb el significat "norma de conducta" que li reconeix el Fabra: *A casa seguim lo sistema dels despatxos més arrancats.*

Cal remarcar també l'ús, sovint segurament gratuït o, si més no, comportant una notable exageració, que s'ha fet del mot *sistema*, com a equivalent de *mètode*, en l'encapçalament d'obretes didàctiques, especialment de gramàtica: en molts casos, el pretès sistema o mètode es redueix a una simple redistribució del material tributari d'obres anteriors. Però més interessant ens sembla, com a exemple de popularització d'un mot savi, l'ús que es fa avui de *sistema* com a equivalent de *manera* o *mitjà*, que encara no recullen els diccionaris, en frases com *Ja sé el sistema de resoldre-ho* o *És un sistema nou d'obrir les ampolles*, que no volem pas recomanar, però que ha d'acabar fatalment per imposar-se.

Albert Jané